

Herhuisvesting PRU/MRU

Ruimte voor een Utrechtse onderneming in een circulaire stad

Inleiding

Papier Recycling Utrecht (PRU) en Metaal Recycling Utrecht (MRU) zijn onderdeel van het Utrechtse familiebedrijf (Van Doorn) dat al sinds 1956 actief is in Utrecht. Zoals de bedrijfsnamen zeggen, richten de beide bedrijven zich op de recycling van papier en metalen. Oorspronkelijk was het bedrijf gevestigd aan de Hoogstraat en de Anthoniedijk, maar in overleg met de gemeente is PRU/MRU destijds verhuisd naar het voormalig Akzo Nobel terrein aan de Groenewoudsedijk. Op deze plek is PRU/MRU uitgegroeid tot een belangrijk onderdeel van de papier- en metaalrecycling ketens in de regio Utrecht, maar ook daarbuiten.

Het pand en terrein waarop PRU/MRU momenteel haar activiteiten uitvoert is eigendom van de gemeente Utrecht, die dit in 1994 van Akzo Nobel heeft overgenomen met het doel om het gebied ter beschikking te stellen voor de verdere ontwikkeling en uitbreiding van de wijk Leidsche Rijn. De gemeente is voornemens om in de gebieden rondom PRU/MRU voornamelijk woningbouw te ontwikkelen, met de nieuw te ontwikkelen wijken Leeuwesteijn (ten noorden) en Park Groenewoud (ten zuiden).

Daarnaast is het huidige gebied van PRU/MRU aangeduid als nieuwe ontwikkellocatie voor bedrijvigheid, mede ter aanvulling op kantorenboulevard Papendorp. In 2024 moeten de eerste werkzaamheden plaats gaan vinden.

Het is de intentie van de gemeente dat PRU/MRU haar activiteiten ter plaatse gaat beëindigen. De gemeente Utrecht heeft de huur formeel opgezegd. PRU/MRU kan hier nog dit jaar het bedrijf uitoefenen. Indien er dan geen alternatieve bedrijfsruimte ter beschikking is, moet PRU/MRU de bedrijfsexploitatie in Utrecht afsluiten.

Het bedrijf heeft meerdere pogingen gedaan om een nieuwe locatie in regio Utrecht te vinden, maar is daar vooralsnog niet geslaagd, met name vanwege het gebrek aan (geschikte) bedrijfsruimte op bestaande bedrijventerreinen (zoals Lage Weide). De afgelopen periode heeft PRU/MRU meerdere malen gesproken met de gemeente over een eventuele verplaatsing naar het te ontwikkelen circulaire bedrijventerrein Strijkviertel. Deze gesprekken hebben (nog) geen concreet perspectief opgeleverd. Sluiting en beëindiging van PRU/MRU is daarmee een reële optie.

De mogelijk definitieve sluiting van PRU/MRU heeft grote sociaal-economische gevolgen voor de stad Utrecht als ook voor de regio daaromheen. PRU heeft met zijn hub- en sorteerfunctie van gebruikt papier en metaal een belangrijke positie in de circulaire keten. Het uitvallen van deze schakel heeft weerslag op het volledige retoursysteem – maar óók voor de toevoer van papier en metaal ten behoeve van de Utrechtse economie, vooral in deze tijd van schaarste op de inkoopmarkten voor grondstoffen en halffabricaten.

Daarnaast zijn zowel PRU als MRU schoolvoorbeelden van bestaande productieketens die in hoge mate al circulair georganiseerd zijn. Gezien deze voorbeeldfuncties in het huidige systeem, maar ook als onderdeel van een toekomstige circulaire economie, is het behoud van PRU/MRU van belang voor het behalen van diverse beleidsdoelstellingen van de gemeente en provincie Utrecht, niet in de laatste plaats die van de verduurzaming van de Utrechtse samenleving.

In de komende hoofdstukken gaan we dieper in op bovenstaande constatering en op het belang van het behoud van PRU/MRU voor de stad Utrecht. Als eerste gaan we in op de sociaaleconomische positie van PRU/MRU in het huidige en toekomstige circulaire systeem van Utrecht. We schetsen daarbij de huidige beleidscontext, waaronder de wens van de gemeente Utrecht om in 2050 100 procent en misschien nog wel urgenter in 2030 50 procent circulair te zijn. Deze context koppelen we aan de huidige activiteiten van PRU/MRU en de gevolgen van een eventuele bedrijfssluiting.

Het volgende hoofdstuk behandelt concrete aanknopingspunten voor het verplaatsen en voorzetten van PRU/MRU op het nieuwe circulaire bedrijventerrein Strijkviertel. We koppelen het circulair-economisch profiel van PRU/MRU (hoofdstuk 2) aan de ruimtelijke-, circulaire- en duurzaamheidseisen van de nieuwe gebiedsontwikkeling. Hieruit volgt dat het verplaatsen van PRU/MRU naar Strijkviertel een logische oplossing is voor de huidige situatie.

Tot slot zullen we afsluiten met onze conclusies en aanbevelingen.

De positie van PRU en MRU in de circulaire keten van regio Utrecht

Het ophalen en verwerken van oudpapier en gebruikte metalen kent een lange geschiedenis. Schroot werd van oudsher opgehaald (ook door Van Doorn, huis aan huis) met de voddewagen en de verwerking en recycling was daarmee grotendeels informeel georganiseerd met een grote mate van decentralisatie. Inmiddels is de recycling van papier en metalen uitgegroeid tot voorwaardelijke onderdelen van de circulaire keten. PRU/MRU heeft aan de wieg gestaan van de ontwikkeling en professionalisering van de oudpapier- en metaalverwerking in Nederland. In dit hoofdstuk gaan we nader in op de papier- en metaalketen en op de positie van PRU en MRU hierin. Ook relateren we deze positie aan de ambities en (beleids)doelstellingen van de gemeente in het kader van de transitie naar een circulaire economie.

De papierketen: hoge mate van recycling

Papier kent een grote verscheidenheid aan toepassingsvormen. Producenten en importeurs ontwerpen en zetten nieuwe producten van papier en karton op de markt. Grofweg kunnen we papier onderverdelen in verpakkingen en niet-verpakkingen,

waarvan jaarlijks respectievelijk 1449 kiloton¹ en 1007 kiloton op de markt worden gebracht.² Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het inzamelen van oudpapier bij huishoudens. Daarnaast wordt oudpapier opgehaald bij bedrijven en industrie. Ook verzamelen verenigingen en scholen hun oudpapier. In totaal werd in 2020 in Nederland circa 834 kiloton aan oudpapier bij huishoudens opgehaald en circa 1620 bij bedrijven. Ten opzichte van de toevoer van papierproducten wordt bijna 98 procent aan oudpapier opgehaald en verwerkt.³

Opgehaald oudpapier wordt door gespecialiseerde ondernemingen zoals PRU ingezameld, gesorteerd en bewerkt. Plastic en overige niet-papieren stromen worden verwijderd, waarna papier en karton machinaal van elkaar gescheiden worden. Het karton wordt daarna in balen geperst. Het oudpapier en -karton worden vervolgens naar papierfabrieken getransporteerd, waar deze worden gerecycled naar nieuwe papierproducten.

In 2020 is ongeveer 2200 kiloton oudpapier gerecycled. Een klein percentage van het oudpapier – circa 2,5 procent – is dusdanig vervuild dat het niet meer gebruikt kan worden voor nieuwe producten. Dit betekent wel dat in Nederland 86 procent van nieuwe papierproducten uit gerecycled materiaal bestaat.⁴

¹ Een kiloton is 1 miljoen kg

² Papier Recycling Nederland - <https://prn.nl/prn-en-het-prn-systeem/feiten-en-cijfers/> het betreft hier cijfers uit 2020

³ Ibid.

⁴ Ibid.

De positie van PRU in de papierketen van regio Utrecht

Figuur 1 Visualisatie papierketen en positie PRU in regio Utrecht

Figuur 1 geeft een schematische weergave van de papierketen in Nederland. De Technische Universiteit van Graz heeft aangetoond dat papier tot 25 keer gerecycled kan worden.⁵ Het hoge percentage gerecycled papier in de Nederlandse papierketen onderstreept dit. Gedegen retourlogistiek en verwerking van oudpapier is daarmee randvoorwaardelijk voor het behoud van een duurzame papierketen. Nederland kent een efficiënte organisatie van afvalophaal en -

verwerkingsdiensten. Met name de eerste opslag en verwerking van oudpapier is cruciaal voor het functioneren en sluiten van de gehele keten. Vanwege deze eerste hub-functie van papierverwerkers kan de fijnmazige aanvoer – door verschillende toeleveranciers van oudpapier stromen – worden samengebracht, waarmee efficiënt het recyclingproces kan worden ingezet.

PRU heeft deze rol in de regio Utrecht. De fijnmazige retour distributie van stad Utrecht en omliggende gemeenten vormt het primaire verzorgingsgebied van PRU. Grofweg is op het niveau van provincie Utrecht het gebied in tweeën gesplitst waarbij PRU het westelijke deel van het verzorgingsgebied bedient (de westzijde van de stad en provincie). Prezero Soesterberg is verantwoordelijk voor de oostzijde. Transportafstanden en bijbehorende kosten spelen hier een belangrijke rol bij. Onverwerkt neemt oudpapier namelijk veel ruimte in beslag, waardoor relatief veel vervoersbewegingen noodzakelijk zijn. Gezien hier sprake is van een afvalstroom zijn marges niet zodanig dat transport van retourstromen over grote afstanden bedrijfseconomisch te verantwoorden is. Na verwerking, waarbij oudkarton in balen en oudpapier veel efficiënter vervoert kan worden, is het wel mogelijk om dit over grotere afstanden te transporteren.

⁵ <https://spnews.com/cartonboard-recycled-25-times/>

De belangrijkste afnemer van PRU is de papierfabriek Smurfit Kappa in Renkum, die ongeveer 50 kilometer van PRU gevestigd is.⁶

De verwerkingscapaciteit van PRU is ongeveer 100 kiloton oudpapier. Doorgaans wordt rond de 80 procent van die capaciteit gebruikt. De operatie van PRU is de afgelopen decennia met de uitbreiding van de stad Utrecht en het toegenomen papiergebruik meegegroeid en verder geprofessionaliseerd. Hierdoor kan PRU grote hoeveelheden oudpapier efficiënt sorteren en verwerken. In 2021 bedroeg verwerkte aanvoer van oudpapier bijna 80 kiloton.

Ruim 150 partijen hebben afgelopen jaar oudpapier bij PRU gebracht. De variatie in volumes is groot, waarbij het grootste deel van de aanvoer binnenkomt via milieudienstverleners, zoals Prezero, Renewi en Smurfit Kappa. Smurfit Kappa is tevens hoofdaannemer voor het ophalen en verwerken van oudpapier voor de provincie Utrecht, dat middels de gemeenschappelijke regeling Afvalverwijdering Utrecht (AVU) is georganiseerd. De AVU (via Smurfit Kappa) heeft met ruim 30 kiloton het grootste aandeel (ongeveer 40 procent) in de toevoer van oudpapier naar PRU.

⁶ Naast het verzorgingsgebied Utrecht exporteert PRU oudpapier. Op deze wijze draagt het bedrijf bij aan de toegevoegde waarde van de stedelijke economie. Dit deel van de activiteiten wordt vooral aangewend om de verwerkingscapaciteit

De retourndistributie van oudpapier vormt ook een belangrijke toevoerstream voor nieuw te fabriceren papierproducten. De gehele papierketen draait dan ook op de hub- en verwerkingsfunctie van PRU. Na deze activiteiten is in feite de afvalstroom van oudpapier omgezet naar een secundaire grondstoffenstroom voor nieuwe papierproducten. PRU is daarmee in feite de schakel die de papierketen doet sluiten. De uitgaande stroom van 80 kiloton verwerkt oudpapier is door verschillende partijen gedistribueerd naar papierfabrieken. Smurfit Kappa is ook hier weer duidelijk de grootste logistieke speler met een afname van ruim 50 kiloton, gevolgd door Prezero en Renewi met respectievelijk 16,5 kiloton en 4,8 kiloton. Het belangrijkste deel van het verwerkte oudpapier wordt bij de papierfabriek van Smurfit Kappa in Renkum gebracht, maar ook papierfabrieken in de Benelux (en zelfs daarbuiten) worden voorzien met secundaire papierstromen afkomstig van PRU.

De metaalketen en de positie van MRU

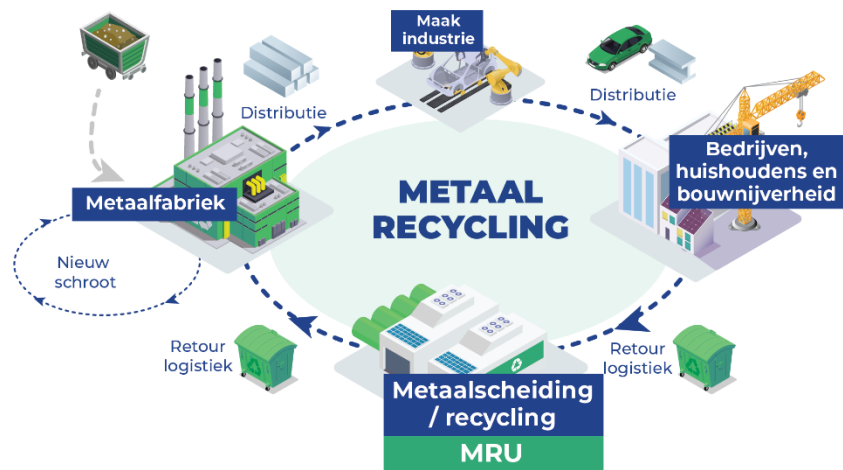
Het ophalen en verwerken van oud ijzer en schroot is ook een proces dat gedurende decennia heeft plaatsgevonden en is ontwikkeld. In tegenstelling tot oudpapier gaat het bij schroot om een veelheid aan oude metaalproducten en -materialen. Schroot is onderdeel van de meer algemene (bulk)metaalketen. Metalen liggen ten grondslag aan verschillende industrieën,

(productie PRU) vollediger te benutten. Internationale afvalmarkten zijn zeer volatiel, waardoor inkoopprijzen in sommige gevallen dusdanig laag zijn dat ondanks relatief hoge transportkosten handel alsnog rendabel kan worden.

waarbij de metaalindustrie en de maakindustrie de voornaamste zijn. Metalen worden opgedeeld in twee hoofdstromen, namelijk ferro en non-ferrometalen. Ferrometalen bestaan voornamelijk uit ijzer, zoals staal of gietijzer. Alle overige metalen zijn non-ferro. Onder andere aluminium, koper en messing vallen hieronder.⁷

Figuur 2 Visualisatie metaalketen en de positie van MRU in regio Utrecht

De metaalketen is in figuur 2 weergegeven. Primaire grondstoffen (ertsen, metalen) worden door de metaal- en maakindustrie gebruikt om metaalproducten te produceren. Bij de productie komen al reststromen van schroot vrij (nieuw schroot)

dat deels direct weer in het productie- en smeltproces wordt teruggebracht. Een ander deel komt via tussenhandelaren op de schrootmarkt terecht. De metaal- en maakproducten worden na productie in verschillende sectoren gebruikt. Na gebruik vindt retourlogistiek plaats waarbij een grote hoeveelheid inzamelaars de oude producten en schroot bij metaalscheiders en -verwerkers brengt. Ruim de helft van schroot komt uit de bouwsector in Nederland, terwijl huishoudens minder dan vijf procent van het totaal uitmaken.

De afvalmarkt van schroot is internationaal georganiseerd. Handel vindt daarbij plaats binnen Europa, maar ook daarbuiten.⁸ Uiteindelijk werken verschillende partijen aan het verwerken en recyclen van schroot, waarbij na sortering en verwerking van schroot specialisatie plaatsvindt op metaal (groep) niveau, zoals aluminium of koper. Via gespecialiseerde recyclers komen metalen weer terug in het productieproces. In Nederland wordt ongeveer de helft van de retourstromen schroot gerecycled. Het overige schroot wordt geëxporteerd naar het buitenland.

Net zoals bij de papierketen heeft MRU een belangrijke positie bij het recycling-proces binnen de metaalketen. De variëteit aan metalen bij retourstromen van schroot is groot, waarbij MRU te maken krijgt met ruim zestig verschillende materiaalsoorten verdeeld over in ieder geval 16 materiaalgroepen. Afhankelijk

⁷ USI & ACB (2019) Naar een circulaire keten voor bulkmetalen

⁸ Ibid.

van de materiaalsoort moeten verschillende handelingen worden uitgevoerd om schone en consistente metaalstromen te krijgen.

Tabel 1 Top 5 materiaalgroepen naar volume voor MRU

Materiaalgroep	Volume 2021 [ton]	% totaal volume
1. IJzer	5.882	69%
2. Aluminium	1.093	13%
3. Sloopafval	352	4%
4. RVS	243	3%
5. Kabel	212	3%

In tabel 1 is de top 5 van grootste materiaalgroepen van MRU opgenomen. Het grootste volume wordt ingenomen door ijzer, gevolgd door aluminium. In totaal heeft MRU in 2021 circa 7.700 ton schroot binnengekregen, aangekocht en verwerkt. Hiervan komt ruim 64 procent van burgers en klein metaal MKB (zoals elektriciens en loodgieters) af. Het gaat hier om kleine hoeveelheden oude metalen die voornamelijk voortvloeien uit de ambachtseconomie. De overige 36 procent wordt door bedrijven aangevoerd. Het meeste schroot is daarbij afkomstig van bouwprojecten, maar bijvoorbeeld ook de gemeentewerf van Utrecht en VanMoof brengen schroot bij MRU.

Net zoals bij PRU dient MRU als een grondstoffenhub voor verdere recycling. Het grootste gedeelte van de aanvoer van schroot bestaat uit kleine hoeveelheden materiaal van een

grote groep particulieren. MRU heeft daarmee een belangrijke positie voor de afvalinname van particulieren. Daarnaast brengen ruim 50 organisaties in de regio schroot bij MRU.

In vergelijking met het grote absolute aantal van 'toeleveranciers' van schroot is het aantal afnemers van verwerkte metalen beduidend kleiner. In 2021 waren het een kleine twintig partijen die grote hoeveelheden metalen hebben afgenomen bij MRU. MRU werkt voornamelijk met vaste partners en specifieke bedrijven per materiaalgroep. Amsterdam Scrap Terminal is bijvoorbeeld de grootste afnemer van ijzer, wat meteen ook 60 procent van het totale volume bedroeg. De grootste afnemer van aluminium is Overdie Metals uit Alkmaar, die in 2021 ruim 1300 ton afnam bij MRU. Alle afnemers van metalen bij MRU zijn tussenhandelaren die grote hoeveelheden metalen naar metaalfabrieken over de hele wereld distribueren.

De rol van PRU/MRU in het licht van circulaire beleidsdoelstellingen in Nederland en regio Utrecht

Onze huidige economie is voornamelijk lineair ingericht, met een grote afhankelijkheid van primaire grondstoffen en grote afvalstromen van materialen en producten na einde levensduur. Dit systeem is onhoudbaar en levert existentiële problemen op zoals klimaatverandering, vervuiling, verlies van biodiversiteit en uitputting van de aarde. De transitie naar een circulaire economie is noodzakelijk om onze aarde leefbaar en onze economieën draaiende te houden. In een circulaire economie

wordt het gebruik van primaire grondstoffen drastisch verminderd, wordt overgegaan op biobased en hernieuwbare grondstoffen en wordt hoogwaardig gebruik gemaakt van secundaire grondstoffen en materialen.

Nationale beleidscontext

De Nederlandse overheid is in 2016 gestart met het programma **Nederland Circulair in 2050**, waarmee de transitie naar een circulaire economie voor het eerst inbedding in beleid heeft gekregen. In 2017 zijn in het Grondstoffenakkoord de beleidsdoelstellingen formeel vastgelegd. De doelstellingen zijn om in 2050 een volledig circulaire economie te hebben in Nederland, met een tussendoelstelling van 50 procent reductie van primaire grondstoffen in 2030. Inmiddels lopen op Rijksniveau vijf transitieagenda's waarbinnen overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties gezamenlijk invulling geven aan de transitie.

Regionale circulaire beleidscontext

Het Rijksbeleid is inmiddels ook door lokale overheden omarmd en overgenomen. De gemeente en provincie Utrecht hebben beide ook de doelstelling om in 2050 volledig circulaire te zijn vastgelegd in hun beleid. Provincie Utrecht heeft in het coalitieakkoord **Nieuwe energie voor Utrecht** uit 2019 circulaire economie opgenomen in haar beleidsdoelstellingen, met nadruk op circulaire bouwen, circulaire gebiedsontwikkeling, circulaire ketensamenwerking en circulaire bedrijfsvoering. De provincie heeft de doelstellingen uit het coalitieakkoord in 2021 vertaald naar de beleidsvisie **Circulaire samenleving 2050** voor de lange-termijn en de **Uitvoeringsagenda 2021-2022: Circulaire Samenleving** voor de korte termijn acties. Ook in deze visie en uitvoeringsagenda is ruime aandacht voor verschillende sectoren en focusgebieden, zoals de bouw-economie, mobiliteit en transport, circulaire energietransitie, voedsel en landbouw en circulaire ondernemerschap. Over dat laatste onderwerp schrijven ze het volgende:

“De provincie Utrecht is in 2050 trots op haar succesvolle en unieke circulaire (bedrijven)clusters die bijdragen aan de identiteitsvorming in de regio. Zero-waste samenwerking kenmerkt de provincie Utrecht. [...] het verbinden van grote met kleine circulaire partijen is een belangrijk onderdeel geweest van de ontwikkeling van het regionale circulaire ecosysteem, evenals het effectief delen van lokaal geleerde lessen”

Gemeente Utrecht heeft sinds 2020 het actieprogramma [Utrecht Circulair 2020-2023](#), dat onderdeel van de Omgevingsvisie is. Hierin wordt de doelstelling van een volledig circulaire stad in 2050 van de Rijksoverheid overgenomen. In het programma wordt stilgestaan bij de verschillende stadia van de transitie, met daarbij ook de ijkmomenten 2030 en 2050. Daarnaast is het actieprogramma grotendeels gericht op concrete acties op de korte termijn (tot 2023). De focus ligt op kennisopbouw en praktijkervaring opdoen middels pilotprojecten. Een aantal focusgebieden staan hierbij centraal:

- Versterken van vestigingsklimaat circulaire bedrijven
- Versterken investeringsklimaat en circulaire inkoop
- Stimuleren circulair bouwen en circulaire gebiedsontwikkeling
- Opleidingstrajecten voor circulair bouwen en circulair ondernemen: richting een circulaire kennisagenda
- Utrecht afvalvrij maken: van afval naar grondstof

Over dit laatste focusgebied wordt het volgende geschreven:

“De manier van inzamelen bepaalt voor een groot deel de toepassingsmogelijkheden van grondstoffen en de hoogwaardigheid hiervan. Kwaliteit van grondstof is dus altijd een randvoorwaarde die komt voor kwaliteit. In regionaal verband wordt voor de verwerking van afval en grondstoffen samengewerkt met de gemeenschappelijke regeling Afvalverwijdering Utrecht (AVU) en Cirkelwaarde. [...] doel van

deze samenwerking is om de grondstofwaarde van huishoudelijk afval zo duurzaam mogelijk te benutten en te onderzoeken hoe meer hoogwaardige toepassingen mogelijk zijn.”

In de bredere beleidscontext zien we dat de transitie naar een circulaire economie relatief in de kinderschoenen staat en dat daarnaast op korte termijn grote stappen gemaakt moeten worden om aan de beleidsdoelstellingen te voldoen: in 2030 moeten primaire grondstoffen met 50 procent zijn afgenomen. Beleidsprogramma's zijn momenteel nog grotendeels ingesteld op het creëren en bevorderen van samenwerkingsverbanden en het stimuleren van pilotprojecten, circulaire innovaties en nieuwe business modellen. De rol van de bouwconomie en de richting naar circulair bouwen is daarbij een belangrijke focus, omdat hier grote hoeveelheden (primaire) grondstoffen in gebruikt worden. Daarbij speelt zeker ook in regio Utrecht een grote woningbouwopgave. Tot slot wordt ook de nodige aandacht besteed aan bewustwording van huishoudens en de mate waarop (huishoudelijk) afval gescheiden wordt.

PRU/MRU dragen bij aan behalen van circulaire beleidsdoelstellingen

Het huidige beleidsprogramma legt veel nadruk op leereffecten van pilotprojecten en het versterken van circulaire bedrijvigheid. Opmerkelijk is dat hierbij weinig aandacht wordt gegeven aan die sectoren (en bijbehorende ketens) die van oudsher al in

hoge mate circulair zijn georganiseerd. Vanuit de optiek van afvalverwijdering zijn de metaal- en papiersectoren al in hoge mate circulair, zeker als het gaat om waarde-toevoeging en recyclingspercentages.

Voor oudpapier is sinds de jaren '90 een efficiënte retourlogistiek ontstaan waarbij op beperkte ruimte grote volumes oudpapier worden verwerkt. Papierrecycling is in hoge mate efficiënt en tegelijk flexibel, waarmee nieuwe papierproducten met ruim 80 procent gerecycled materiaal geproduceerd kunnen worden. In het Utrechtse neemt PRU daarbij een vitale positie in. Het is in die zin ook de vraag of in de regel hoogwaardigere circulaire strategieën, zoals hergebruik, beter bijdragen aan het laten afnemen van primair grondstoffengebruik of reduceren van CO₂-uitstoot.

Hetzelfde geldt voor de verzameling en verwerking van schroot. In de basis moet daarbij ingezet worden op beter hergebruik van materialen en producten, bijvoorbeeld als het gaat om elektrische apparatuur of bouwmaterialen. Anderzijds is het efficiënt en hoogwaardige sorteren en vervolgens recyclen van metalen ook een effectieve manier om aan de circulaire doelstellingen te voldoen. MRU neemt hierbij een vitale positie in de stad en regio in. Zonder de huidige, succesvolle recyclingstructuur voor metalen in de regio, met MRU als centrale spil, kunnen de beleidsdoelstellingen van 2030 moeilijk worden gerealiseerd. Ook voor het creëren van nieuwe circulaire

bedrijvigheid en voor de verdere circulaire transformatie van bestaande bedrijvigheid kan op organisatieniveau – maar ook op systeemniveau – lering getrokken worden uit de activiteiten van de papier- en metaalketen in de regio en stad, waar PRU en MRU belangrijke spelers in zijn.

PRU en MRU zijn essentiële schakels in de circulaire opererende papier- en metaalketens in de regio Utrecht. Deze ketens zijn al in hoge mate circulair ingericht en daarmee in lijn met de circulaire beleidsambities richting 2050. Om deze functie verder in stand te houden is toekomstperspectief en oog voor de bedrijfseconomische en circulaire uitgangspunten voor vestiging nodig. De krappe marges maken dat herhuisvesting te ver van toeleveranciers een risico vormen voor de bedrijfscontinuïteit. Een eventueel wegvallen van beide bedrijven betekent een (significante) afname van circulaire ketenstromen en bedrijvigheid in regio Utrecht; en daarmee een direct negatief effect op het behalen van de circulaire beleidsdoelstellingen.

Sociaal-economische bijdrage MRU/PRU in regio Utrecht

PRU/MRU kent een hele geschiedenis in de stad Utrecht. Van een kleine handelaar en verwerker van schroot en oudpapier is het bedrijf de afgelopen decennia uitgegroeid tot een belangrijke schakel in de circulaire ketens van papier en metaal. Daarnaast heeft PRU/MRU ook haar sociaal-economische bijdrage aan de regio Utrecht. In dit hoofdstuk gaan we nader in op economische effecten van PRU/MRU. Dit doen we aan de hand van economische toegevoegde waarde en werkgelegenheid. Tevens staan we stil bij de maatschappelijke baten die de activiteiten van PRU/MRU hebben voor de regio Utrecht, met name in het kader van efficiënte verwerking en recycling van retourstromen uit het gebied.

Toegevoegde economische waarde PRU

Verschillende processen vinden bij PRU plaats. Bij afgifte van het oudpapier vindt eerst een weging en administratie plaats. Vervolgens wordt de lading gelost, waarbij tegelijkertijd de kwaliteitscontrole uitgevoerd wordt. Kwaliteit van het papier, waarin weinig overige afvalstromen zoals GFT of huisvuil mogen zitten, is van belang voor het latere recyclingproces bij de papierfabriek. Rondom de verdere verwerking lopen aparte

lijnen voor oudpapier van particulieren en oudpapier van bedrijven. De particuliere lijn wordt handmatig gesorteerd en verwerkt, waarbij papier van karton gescheiden wordt. Overige materialen, zoals plastics, worden ook verwijderd. Het oudkarton wordt vervolgens op de lijn van de bedrijven gebracht. Het oudpapier van bedrijven bestaat voor meer dan 90 procent uit karton, waardoor die stroom direct in balen geperst kan worden. De twee stromen – oudpapier en (geperst) oudkarton – worden afzonderlijk naar de papierfabriek gebracht om nieuw papier en karton te maken.

De totale werkgelegenheid (vaste aanstellingen) van PRU was gemiddeld over de afgelopen vijf jaar 30 fte. Naast werkgelegenheid heeft PRU ook economische toegevoegde waarde. Dit is de waarde die het bedrijf direct toevoegt door haar activiteiten. In het geval van PRU gaat het over de waarde die toegevoegd wordt door het oudpapier te sorteren, op kwaliteit te controleren en verwerkt aan te bieden bij de papierfabriek. De markt van oudpapier is zeer volatiel, waardoor de prijs voor oudpapier zeer verschillend per jaar is. In 2020 was de gemiddelde verkoopprijs van verwerkt oudpapier voor PRU namelijk € 96 per ton, terwijl deze in 2021 ruim € 170 per ton was. De jaarresultaten van PRU zijn daarom zeer wisselend, vanwege de grote volumes kunnen kleine mutaties in marktprijzen al grote effecten hebben op de omzet en het bedrijfsresultaat van PRU.

Afvalverwijdering Utrecht

Afvalverwijdering Utrecht (AVU) is de gemeenschappelijke regeling voor overslag, transport en verwerking van huishoudelijke afvalstromen in de provincie Utrecht, waar 25 Utrechtse gemeenten bij zijn aangesloten. Het gaat hierbij om de stromen GFT, huishoudelijk afval, grof huishoudelijk afval, verpakkingsmateriaal (PDB), oude medicijnen en injectienaalden, verpakkingsglas en oudpapier en karton.

De AVU is opgebouwd uit drie regio's: Utrecht, Amersfoort en Veenendaal. De uitvoering wordt gegund aan gespecialiseerde afvalbedrijven (zoals transport- en verwerkingsbedrijven) op basis van openbare inschrijvingen, waarna deze consortia voor een bepaalde periode verantwoordelijk zijn voor de afvalstroom in een van de regio's. PRU is onderdeel van het consortium voor oudpapier van de regio Utrecht.

De AVU en haar deelnemers zijn tevens actief in CirkelWaarde, dat dient als kenniscentrum voor ketentransparantie, producentenverantwoordelijkheid en circulaire economie.

In 2021 had PRU een jaaromzet van € 13,8 miljoen. De inkoopkosten van het oudpapier bedroegen in dat jaar € 10,9 miljoen euro, wat een bruto toegevoegde waarde van € 2,9 miljoen (27 procent) is. Over het algemeen ligt de toegevoegde

waarde van PRU hoger; over de jaren 2018-2022 bedroeg deze gemiddeld 46,7 procent van de inkoopkosten.

Toegevoegde economische waarde en concurrentiepositie MRU in regio Utrecht

In tegenstelling tot PRU is MRU niet de enige verwerker van metaalstromen in de regio Utrecht. Onder andere AP Vianen, Prometaal uit Maarssen en Metaalhandel Laagraven uit Nieuwegein zijn ook betrokken bij het aankopen en verwerken van schroot. De metaalindustrie is door het grote aantal metalen een diverse sector, wat ook voor de inzameling, verwerking en recycling van metalen geldt.

Wat wel overeenkomt met de oudpapier markt is de volatiliteit van metaalprijsen. Zo is de prijs van nikkel sinds de oorlog in Oekraïne ruim verdubbeld: momenteel is deze bijna € 40 per kilo, terwijl deze in januari nog ongeveer € 18 per kilo was. Ook de prijs van ijzer (de grootste metaalstroom voor MRU) is de afgelopen jaren zeer onregelmatig.

De jaarlijkse omzet van MRU verschilt net zoals bij PRU significant. In 2020 was deze bijvoorbeeld € 3,1 miljoen, terwijl deze in 2021 een ruime € 5,8 miljoen was. MRU kent dus duidelijk vette en magere jaren en is daarbij afhankelijk van grillige internationale metaalmarkten. De netto toegevoegde waarde van MRU op de inkoop van metalen was over de afgelopen vier jaar ongeveer 35 procent. In 2021 bedroeg dit €

1,5 miljoen. Gemiddeld was MRU over de afgelopen vijf jaar goed voor ruim 7 fte.

Sociaal-economische bijdrage: PRU is een onmisbare schakel in papierrecycling in de stad en regio

PRU is verreweg de grootste papierverwerker in regio Utrecht. Het regionale verzorgingsgebied – grotendeels ingebed via de Afvalverwijdering Utrecht (AVU) coalitie, zie kader – beslaat de stad Utrecht en omliggende gemeenten. In dit gebied wonen ruim 800.000 mensen. Mede door stedelijke uitbreiding, maar ook de sterke toename van pakketbezorging – versterkt door de coronacrisis, is het gebruik van papier en met name karton de afgelopen jaren significant toegenomen. PRU heeft zich de afgelopen jaren doorontwikkeld met het toenemende gebruik van papier en karton in de regio Utrecht.

Figuur 3 Jaarlijkse aanvoer oudpapier PRU (in 1.000 kg)

De huidige verwerkingscapaciteit ligt op ongeveer 100 kiloton oudpapier, die bijna maximaal benut wordt. Gemiddeld was dit 1.500.000 kilo door PRU gesorteerd en bewerkt oudpapier per week. In de regio Utrecht is PRU de enige organisatie met een dergelijke verwerkingscapaciteit. Concurrentie is nagenoeg niet aanwezig. Er bevinden zich nog twee kleine concurrerende partijen in Nieuwegein en Leidsche Rijn die actief zijn in oudpapier, maar die niet dezelfde voorbereiding (kwaliteitscontrole, sorteren en verwerken) kunnen uitvoeren. In regio Utrecht is dus geen alternatief om de hub-functie van PRU over te nemen. In die zin is dan ook sprake van wederzijdse afhankelijkheid tussen PRU en haar verzorgingsgebied: PRU kan niet zonder het oudpapier uit de regio, de regio niet zonder PRU om haar oudpapierstromen te verwerken. In dat opzicht heeft PRU een belangrijke maatschappelijk belang voor de regio.

Indien de verwerking van PRU tijdelijk stilvalt heeft dit grote consequenties voor de afvalverwerking van oudpapier. Binnen een week zou 1,5 miljoen kilo papier opgestapeld zijn, dit zijn 100 vrachtwagencontainers (van gemiddeld 15.000 kilogram oudpapier). Aangezien andere papierverwerkers ook ingericht zijn op maximalisering van hun verwerkingscapaciteit ligt het niet voor de hand dat – los van de logistieke en kostentechnische implicaties – andere bedrijven in staat zullen zijn om dergelijke hoeveelheden oudpapier te verwerken.

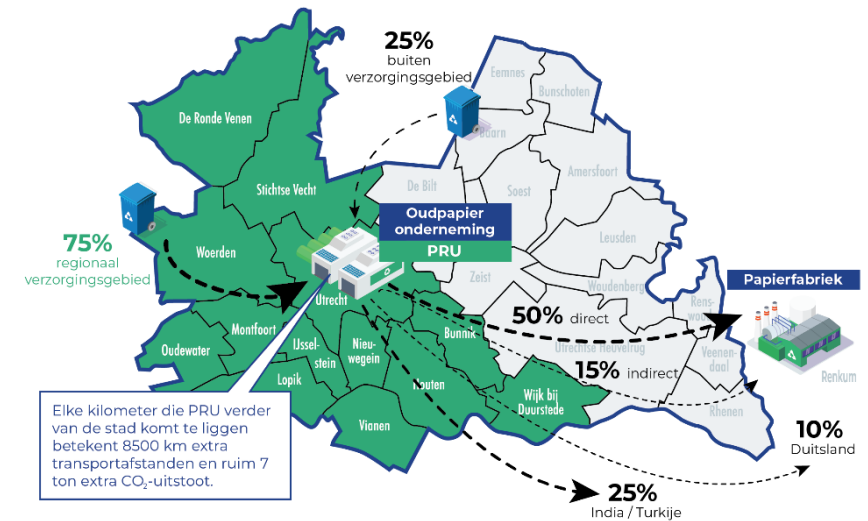

Decentrale inzameling door vrijwilligersorganisaties

Een groot deel van de Utrechtse regiogemeenten van waaruit oudpapier wordt aangeleverd aan PRU werkt met (vormen van) subsidies voor het ophalen van oudpapier. Dit is een belangrijke inkomstenbron voor vrijwilligersorganisaties en sportclubs. Indien de kosten van gemeentelijke milieudiensten voor het wegbrengen van oudpapier toenemen, kunnen subsidies onder druk komen te staan. Dit heeft gevolgen voor de vrijwilligersorganisaties en sportclubs die (deels) van subsidies afhankelijk zijn. Tevens leidt wegvallen van subsidies tot kostenstijging bij gemeentelijke milieudiensten vanwege de toename van centrale inzameling van oudpapier en de extra kosten die dit met zich meebrengt.

Verplaatsing van de recycling-activiteiten van PRU/MRU heeft ook gevolgen de afvalverwerking en het retoursysteem van oudpapier. De nabije en centrale ligging van PRU/MRU in het grootstedelijk gebied van Utrecht zorgt voor efficiënte en transparante (retour)logistieke stromen. Bereikbaarheid en het minimaliseren van vervoersafstanden zijn daarbij cruciaal, zowel uit kostenoverwegingen, maar ook om ten aanzien van (transport)emissies. Momenteel is PRU zeer centraal gevestigd ten opzichte van de huishoudens en bedrijven, oftewel zeer dicht op het stedelijk gebied van Utrecht.

Figuur 4 Verzorgingsgebied en visualisatie stromen PRU

Indien PRU/MRU verplaatst wordt naar een andere locatie, kan dat betekenen dat meer transportbewegingen nodig zijn om dezelfde hoeveelheden oudpapier in te zamelen en verwerken. Verplaatsing van de huidige locatie betekent dat voor de retourlogistiek direct grotere transportafstanden om oudpapier van de bron – huishoudens of bedrijven – naar PRU te brengen. Gezien de grote hoeveelheden oudpapier leidt een korte verplaatsing al tot een significante toename van transportkilometers. Per kilometer dat PRU verplaatst van de huidige locatie is dit jaarlijks circa 8500 kilometer extra

afgelegde transportafstand voor de retourlogistiek en ruim 7 ton extra CO₂ uitstoot.

De kosten voor extra gemaakte transport gaat ten koste van de marge voor gemeenten, dat ook consequenties heeft voor bijvoorbeeld de maatschappelijke organisaties, zoals scholen, kerken en verenigingen, die daarmee minder inkomsten krijgen uit hun inzamelactiviteiten. Alternatieve actieve verwerkingslocaties zijn niet aanwezig in de regio en de type activiteiten van PRU zijn noodzakelijk voor de verwerking van oudpapier, wat ook door de AVU wordt onderschreven. Geconcludeerd kan worden dat PRU (en MRU in minder significante mate) een bovengemiddeld maatschappelijk belang dient in de regio Utrecht. Het gebrek aan alternatieven en de consequenties van een verhuizing naar een verder gelegen locatie onderschrijven dit.

Alternatieve locaties PRU/MRU

In het grootstedelijk gebied van Utrecht is de ruimteconcurrentie onder bedrijven die op zoek zijn naar een nieuwe locatie groot. Er is steeds minder ruimte voor bestaande en nieuwe bedrijvigheid beschikbaar. PRU/MRU moet van haar huidige locatie uitwijken, vanwege de woningbouwontwikkelingen van de wijken Park Groenewoud en Leeuwesteijn. Voortzetting in de regio is geen vanzelfsprekendheid in verband met de schaars beschikbare ruimte voor bedrijven. De gemeente Utrecht is momenteel bezig met de voorbereidingen voor de ontwikkeling van een nieuw circulair bedrijventerrein Strijkviertel op nog geen kilometer afstand van de huidige locatie van PRU/MRU. In dit hoofdstuk bekijken we hoe het profiel van PRU/MRU aansluit bij de eisen en criteria van bedrijventerrein Strijkviertel.

Situatieschets ruimtelijke concurrentie PRU/MRU

Nieuwe plekken voor vestiging van bedrijven zijn schaars in Utrecht. De gemeente geeft aan dat niet meer voorzien kan worden in grote bedrijfskavels (groter dan 1 hectare). Daarbij komen zelden bestaande locaties vrij die voldoen aan de criteria die PRU/MRU stelt.

Momenteel zitten beide bedrijven op een terrein van 10.000 vierkante meter, waarvan ongeveer de helft bebouwd is. De ruimte wordt evenredig gebruikt, waarmee zowel PRU als MRU

ongeveer 5000 vierkante meter beslaat. Deze ruimte hebben beide bedrijven ook minimaal nodig. Mede door de schaarste zijn grondprijzen in regio Utrecht erg hoog en concurreert PRU/MRU met (internationale) partijen, die veelal grotere investeringsruimte hebben. Eerdere pogingen om een nieuwe locatie in de regio te vinden, bijvoorbeeld op Lage Weide, zijn niet succesvol gebleken. Gelet op de conclusies van voorgaande hoofdstukken – dat een alternatieve locatie voor PRU/MRU zo dicht mogelijk op het stedelijk gebied van Utrecht ligt – is het nieuwe bedrijventerrein Strijkviertel de enige reële optie voor PRU/MRU.

Passen alternatief: inpassing op circulair bedrijventerrein Strijkviertel

Momenteel zijn de voorbereidingen bezig voor de ontwikkeling van de – voorlopig laatste grote – gronduitgifte voor bedrijfskavels in Utrecht. Bedrijventerrein Strijkviertel gaat een bedrijvenpark worden dat past binnen de visie van gemeente Utrecht rondom gezond stedelijk leven.

De locatie bevindt zich in het oksel ten noordwesten van knooppunt Oudenrijn (A12-A2). Het terrein wordt op duurzame en circulaire wijze ontwikkeld, met veel ruimte voor groen en water in het gebied. Een aantal principes zijn hierbij van kracht:

- Bedrijfsontwikkeling op knooppunten en door verdichting
- Functiemenging: werken/leren, wonen en werken
- Focus op bedrijvigheid die verbonden is met de stad

- Focus op bedrijfssectoren die aansluiten bij gezond stedelijk leven voor iedereen
- Hoge werkgelegenheid per hectare

Het programma bestaat uit een gebiedsontwikkeling van ongeveer 20 hectare, waarvan 18,3 hectare wordt uitgegeven. In totaal worden 14 kavels uitgegeven tussen de 6.000 en 32.000 vierkante meter.

Om maximaal gebruik te maken van de ruimte is gekozen om de uitgifte rondom kavelvelden uit te voeren. Verschillende partijen dienen een gezamenlijk plan in voor een kavelveld, waardoor verschillende zaken gemeenschappelijk ingevuld kunnen worden. Te denken valt aan het delen van functies, gebouwen, erfafscheidingen, parkeervoorzieningen en laad- en losstraten.⁹

Naast de principes en eisen voor de kavelvelden zijn een aantal bedrijfskenmerken van inschrijvers van belang:

- Focus op arbeidsintensieve MKB
- Werkgelegenheid op mbo-niveau met werknemers uit gemeente en regio
- Koplopers op het gebied van duurzaamheid en innovatie; bedrijven die een voorbeeldfunctie hebben voor organisaties die in de nabije toekomst hun productie en bedrijfsvoering willen verduurzamen

⁹ Gemeente Utrecht (2022) Stedenbouwkundig Plan Bedrijvenpark Strijkviertel

- Bedrijven die maximaal 5.000 vierkante meter vloeroppervlak nodig hebben
- Maximale milieucategorie van 3.1

Daarnaast staat samenwerking tussen onderwijs en bedrijven hoog op de agenda bij de gemeente, zowel bij de ontwikkeling van het bedrijventerrein als bij de bedrijfsactiviteiten die daar gaan plaatsvinden. In het stedenbouwkundig plan worden daar in ieder geval een drietal scholen (ROC Midden Nederland, Nimeto en Wellant College) genoemd waarbij het kansrijk is om een samenwerking mee te starten om werken en onderwijs te combineren.¹⁰ Dit biedt kansen voor PRU/MRU om haar samenwerking met onderwijsinstellingen te verbreden.

Tot slot moet de ontwikkeling van Strijkviertel bijdragen aan de grote duurzaamheidsopgaven en de transitie naar een circulaire economie in de regio. Een aantal thema's die invulling moeten geven hieraan worden expliciet genoemd:

- Ontwerp en materialisatie van terrein en gebouwen vanuit circulaire principes;
- Mobiliteitsconcept gericht op wandelen, fietsen en openbaar vervoer;
- Energietransitie: gebruik maken van duurzame energie;
- Robuuste groene openbare ruimte die natuurwaarden van de omgeving versterken;

¹⁰ Ibid.

- Klimaatadaptief ontwerp gericht op tegengaan van wateroverlast, hittestress en droogte.

Momenteel is de gemeente bezig met de verdere uitwerking van het Omgevingsplan. Vervolgens zullen eind 2022 de eerste kavelpaspoorten aan indieners worden toegekend. Conform de planning zal de eerste uitgifte van kavels in 2023 plaatsvinden.¹¹

Profielschetsen en vertaling MRU/PRU op Strijkviertel

Op basis van het stedenbouwkundig plan zijn een viertal thema's te onderscheiden waarbinnen criteria vallen waaraan PRU/MRU moet voldoen om een plek te krijgen. De thema's zijn i) Bedrijfsprofiel, ii) Bedrijvigheid op kavelveld, iii) Duurzame en circulaire planvorming, iv) Kennis(deling), educatie en innovatie. De verschillende thema's zijn hieronder verder uitgewerkt en gerelateerd aan het profiel van PRU/MRU.

Bedrijfsprofiel

The thema bedrijfsprofiel bestaat uit een aantal criteria. Enerzijds wordt zeer expliciet ingezet op MKB-bedrijven die zorgen voor arbeidsintensieve werkgelegenheid op mbo-niveau. Belangrijk is daarbij dat werknemers uit de gemeente of regio Utrecht komen. Daarnaast moet het bedrijf koploper op het gebied van duurzaamheid en innovatie zijn in hun sector. Met een sterke verbondenheid met de stad.

¹¹ Ibid.

In onderstaande tabel 2 zijn de criteria opgenomen en daarbij de beoordeling of PRU/MRU hieraan voldoet. PRU/MRU is een Utrechts familiebedrijf en sinds 1956 actief in de regio en heeft gemiddeld 37 FTE over de afgelopen vijf jaar gehad, exclusief uitzendkrachten. Alle werknemers van PRU/MRU komen daarbij uit de regio Utrecht.

Tabel 2 Criteria op beoordeling thema Bedrijfsprofiel

Criteria Bedrijfsprofiel	PRU/MRU
1. Arbeidsintensieve MKB	
2. Werknemers komen uit de gemeente of regio Utrecht	✓
3. Koploper op het gebied van duurzaamheid & innovatie	✓
4. Sterke verbondenheid met de stad	✓

Uit hoofdstuk 2 is daarnaast al naar voren gekomen dat PRU/MRU een onmisbare schakel is voor de verwerking en recycling van papier en metalen. Daarbij is de afgelopen jaren sterk ingezet op verdere professionalisering, bijvoorbeeld op het gebied van automatisering van betalingen en administratie. Naast de sterke verbondenheid met Utrecht is ook duidelijk een afhankelijkheid in de regio van de hub-functie en verwerkingscapaciteit van PRU. De verbondenheid werkt in die zin twee kanten op.

Bedrijvigheid op kavelveld

Een belangrijke eis van de gemeente is dat individuele bedrijven maximaal 5.000 vierkante meter vloeroppervlakte hebben. Enkel voor stadsdistributie zou hierop een uitzondering gemaakt kunnen worden.

Vanwege beperkte ruimte in de regio Utrecht is gekozen om zoveel mogelijk in te zetten op gemeenschappelijk ruimtegebruik en functies. De gronduitgifte vindt dan ook plaats middels kavelvelden, waardoor meerdere bedrijven een gezamenlijk plan moeten indienen. Focus hierbij ligt op het creëren van meerlaagse gebouwen, waar meerdere gebruikers en ondernemingen zich gaan vestigen.

Daarnaast zou tot 25 procent ruimtebesparing gerealiseerd kunnen worden wanneer parkeerplaatsen, erfafscheidingen en laad/losstraten gedeeld worden. De maximaal toegestane milieucategorie conform het stedenbouwkundig plan is 3.1, omdat rekening gehouden moet worden met de nabijgelegen woningen ten noorden van het toekomstig bedrijventerrein.

Tabel 3 Criteria en beoordeling thema Bedrijvigheid op kavelveld

Criteria Bedrijvigheid op kavelveld	PRU/MRU
1. Maximale vloeroppervlak per bedrijf van 5.000 m ²	✓
2. Meerdere bedrijven en gemeenschappelijke functies en gedeeld ruimtegebruik	✓
3. Maximale milieucategorie 3.1	✓

Momenteel heeft de combinatie PRU/MRU ongeveer 5.200 vierkante vloeroppervlak voor vastgoed en 4.800 vierkante meter terrein. In de nieuwe planvorming wordt ingezet op soortgelijke hoeveelheid ruimtebehoefte, ook om aan toekomstige aanvoer van oudpapier te voldoen.

Naast dat er al sprake is van twee organisaties, heeft PRU/MRU aangegeven graag in samenwerking met andere partijen een kavel te ontwikkelen. Te denken valt aan organisaties die werken met retourstromen en recycling, maar eventueel ook in combinatie met educatie en kennisontwikkeling.

PRU/MRU heeft momenteel milieucategorie 3.2 en voldoet daar niet mee aan het criterium van (tot) milieucategorie 3.1 van het stedenbouwkundig plan. Volgens het vigerend bestemmingsplan is op de locatie echter bedrijvigheid tot milieucategorie 4.1 toegestaan. Daarnaast zou de richtafstand tot woonwijk Rijvliet met milieucategorie 3.2 minimaal 100 meter zijn (ten opzichte van minimaal 50 meter bij milieucategorie 3.1). Zoals in het stedenbouwkundig plan al is aangegeven is de afstand tot de woonwijk minimaal 300 meter, waarmee in feite ook met milieucategorie 3.2 voldaan wordt aan de milieuzonering.

Ook heeft PRU/MRU aangegeven dat in nieuwe planvorming op basis van ervaringen vanuit de huidige bedrijfslocatie ook ingezet wordt op het optimaal reduceren van geluidshinder door

een gerichte geveloriëntatie, waarmee ook voldaan kan worden aan de criteria van milieucategorie 3.1. Buiten de muur op het huidige terrein is amper nog geluid van de bedrijfsactiviteiten in de gebouwen en op het ommuurde deel van het terrein te horen. De mogelijkheden voor een gerichte geveloriëntatie zijn het grootste bij Kavels 5, 9 en 11, omdat daar de achtergevel en open terrein aan een doorlopende weg ligt, waardoor geluidshinder door de voorgevel richting andere kavelvelden geminimaliseerd wordt.

Duurzame & circulaire kavelontwikkeling

Het doel van de gemeente is om een modern, duurzaam en circulair bedrijventerrein van Strijkviertel te maken. Dit begint bij het toepassen van circulaire principes op het gebouwontwerp en de kavelinrichting, zoals flexibiliteit en aanpasbaarheid van het gebouw, toepassing van demontabele (losmaakbare) gebouwelementen en gebruik van hernieuwbare, herbruikbare of hergebruikte materialen. Daarnaast moet zo veel mogelijk duurzame energie op de kavel worden opgewekt. De openbare ruimte moet een robuuste groene invulling krijgen en zowel het gebouw als het terrein moeten een helder klimaatadaptief ontwerp krijgen. Tot slot is duurzame mobiliteit, gericht op fietser, voetganger en openbaar vervoer van belang.

Tabel 4 Criteria en beoordeling thema Duurzame & circulaire planontwikkeling

Criteria Duurzame & circulaire planontwikkeling	PRU/MRU
1. Circulaire principes ontwerp en materialisatie	✓
2. Duurzame mobiliteit	✓
3. Duurzame energie	✓
4. Robuuste groene openbare ruimte	✓
5. Klimaatadaptief ontwerp	✓

De in de planvorming gestelde criteria voor de duurzaamheid en circulariteit passen bij het profiel en activiteiten van PRU/MRU. Een nieuw te ontwikkelen locatie biedt kansen om op het gebied van duurzaamheid en circulariteit de nodige investeringen te doen, bijvoorbeeld in een PV-installatie en moderne (groene) terreininrichting. Voldoen aan deze criteria is met name afhankelijk van goede planvorming en integratie in gebouw- en terreinontwerp.

Kennis(deling), educatie en innovatie

Het laatste thema is kennisdeling, educatie en innovatie. Samenwerking met onderwijsinstellingen wordt meermaals benoemd in het stedenbouwkundig plan. Dat geldt zowel voor de planvorming en uitvoering van de gebiedsontwikkeling van Strijkviertel als ook voor samenwerking tussen ondernemers en onderwijsinstellingen rondom operationele activiteiten of business development en innovatie.

De uitgiftestrategie van Strijkviertel waarin ondernemingen gezamenlijk inschrijven op een kavelveld is enerzijds gericht op het maximaal benutten van de beschikbare ruimte. Anderzijds wordt het creëren van synergiën tussen partijen hiermee ook gestimuleerd.

Tabel 5 Criteria en beoordeling thema Kennis(deling), educatie en innovatie

Criteria Kennis(deling), educatie en innovatie	PRU/MRU
1. Samenwerking onderwijs	✓
2. Samenwerking bedrijven op Strijkviertel	✓

PRU/MRU werkt momenteel al samen met het REA College en leidt elke twee maanden een groepen scholieren rond om ze kennis te laten maken met techniek en de recycling-sector. Na vestiging op een nieuwe locatie wenst PRU/MRU dit zeker voort te zetten. Verdere samenwerking met andere onderwijsinstellingen wordt daarnaast niet afgewezen door de directie van PRU/MRU.

De gezamenlijke inschrijving op een kavelveld biedt voor PRU/MRU kansen. Potentiële inschrijvers zouden in lijn met de werkzaamheden van PRU/MRU ook ondernemers kunnen zijn die werken met retourstromen, zoals bijvoorbeeld een retourboulevard, die de hub-functie van PRU/MRU zou kunnen versterken. Ook liggen er mogelijkheden voor maakbedrijven die met secundaire papier en metaalstromen nieuwe producten kunnen maken.

Figuur 5 Overzicht profielschets en inpasbaarheid PRU/MRU op Strijkviertel

Eindoordeel inpasbaarheid PRU/MRU op Strijkviertel

Op basis van de beoordeling op de verschillende thema's, zien wij dat PRU/MRU op 12 van de 14 criteria voldoet aan de opgenomen eisen van het stedenbouwkundig plan van Strijkviertel. Aan de twee overige criteria – arbeidsintensiviteit

en maximale milieucategorie 3.1 – wordt daarbij niet per definitie niet voldaan door PRU/MRU. Arbeidsintensiteit (fte per hectare) is niet expliciet genoeg (en helder gekwantificeerd) opgegeven in het stedenbouwkundig plan.

In het kader van de milieucategorie is maximaal 3.1 opgenomen in het stedenbouwkundig plan, terwijl het bestemmingsplan maximaal 4.1 aangeeft. PRU/MRU heeft nu een milieucategorie 3.2, waarbij de afstanden van de kavels ten opzichte van nabijgelegen woningbouw ook binnen de hindercontouren vallen. Daarbij biedt een nieuwbouwlocatie ook de mogelijkheid om maatregelen op te nemen om aan de gewenste milieucategorie 3.1 te voldoen. Wij zien, kortom, geen opgenomen criteria in de planvorming waar PRU/MRU definitief niet aan kan voldoen.

Conclusies

In de eerdere hoofdstukken is de positie, het belang en een eventuele toekomst van PRU/MRU in het kader van verduurzaming en circulariteit van de stad en regio Utrecht uitgewerkt. In dit hoofdstuk geven we per onderdeel de belangrijkste conclusies weer.

PRU/MRU is essentieel voor de circulaire keten van regio Utrecht

Op basis van ketenanalyses van zowel PRU als MRU kunnen we concluderen dat het centraal verwerken van retourstromen essentieel is voor het verdere recyclingsproces voor papier en metalen. Papier en metalen kennen ontelbare vormen en worden door zowel burgers als bedrijven dagelijks in grote hoeveelheden gebruikt. De afval- en retourstromen zijn daardoor gefragmenteerd en divers. Dat geldt voor de volumes van de stromen, maar ook voor de type actoren die het oudpapier of schroot bij PRU/MRU inleveren. Het efficiënt binnenhalen, sorteren en verwerken van deze stromen (in grote volumes) vereist een goed verwerkingsproces, dat randvoorwaardelijk is voor goede recycling en goed afvalmanagement.

In Nederland is sprake van hoogwaardige recycling van oudpapier: nieuw papier bestaat in Nederland uit 86 procent gerecycled papier, waardoor de toevoer van primaire grondstoffen drastisch verminderd is. Weinig andere productieketens

zijn dusdanig circulair georganiseerd als de papierketen. Als integraal en cruciaal onderdeel van deze keten kan geconcludeerd worden dat PRU een onderneming is met een inherent circulair business model.

Datzelfde geldt in wezen ook voor MRU. De metaalketen is een complexe keten – eigenlijk is eerder sprake van meerdere productieketens – met grote toevoerstromen van primaire grondstoffen. Het aandeel recyclede grondstoffen is vele malen lager dan de papierketen, circa 8 procent.¹² Desondanks is ook in deze keten ruime aandacht voor goede organisatie van retourstromen, wat begint bij het direct recyclen van productieschroot en het zo effectief mogelijk inzamelen en verwerken van end-of-life schroot. Bij dit laatste proces heeft MRU een centrale rol.

In relatie tot het circulaire beleid – van Rijksniveau tot provincie en gemeente Utrecht – kan geconcludeerd worden dat PRU/MRU een onderneming is die uit circulaire activiteiten bestaat en daarmee zowel koploper als leidend voorbeeld is voor de bestaande stedelijke circulaire ketens en voor de verdere uitbouw van nieuwe circulaire bedrijvigheid in de regio. De kennis en het kennissennetwerk van het bedrijf is van grote waarde bij deze processen. Bij een eventuele beëindiging van de bedrijfsactiviteiten gaat deze meerwaarde verloren van de stad en regio. Door de opzegging van de huurovereenkomst

¹² USI en ACB (2019) Naar een circulaire keten voor bulkmaterialen

door de gemeente dreigt een dergelijke bedrijfsbeëindiging. De bedrijfslocaties zijn schaars in Utrecht.

Toegevoegde economische en maatschappelijke waarde in regio Utrecht

PRU/MRU is een Utrechts familiebedrijf met ruim 35 FTE en een omzet van ongeveer € 20 miljoen in 2021 (ruim € 13,8 miljoen voor PRU en € 5,9 miljoen voor MRU). De marktprijzen voor oudpapier en metalen zijn zeer volatiel, waardoor de bedrijfsresultaten van PRU/MRU jaarlijks zeer verschillend (kunnen) zijn. De gemiddelde netto toegevoegde waarde van PRU is ongeveer 47 procent, terwijl die van MRU ongeveer 35 procent is.

Vanwege de belangrijke positie van MRU en met name PRU als retourstroom-hub van oudpapier heeft het bedrijf een belangrijke maatschappelijke functie voor ordentelijke en efficiënte verwerking van afvalstromen. PRU heeft een bijna volledig marktaandeel in de verwerking van oudpapier in de grootstedelijke regio Utrecht, terwijl MRU naar schatting verantwoordelijk is voor ongeveer 30 procent van de verwerking van schroot. Wekelijks wordt gemiddeld 1,5 miljoen kilo oudpapier bij PRU gebracht en ruim 150.000 kilo schroot. Het wegvallen van de verwerkingscapaciteit van met name PRU zou zeer grote maatschappelijke gevolgen hebben voor de afvalverwerking en recycling in de regio Utrecht, mede omdat andere papierondernemingen niet de verwerkingscapaciteit

hebben om het oudpapier van het verzorgingsgebied van PRU over te nemen.

PRU/MRU kan voldoen aan alle criteria voor vestiging op circulair bedrijventerrein Strijkviertel

Zoals gezegd, ruimte voor nieuwe bedrijvigheid in regio Utrecht is schaars. Voor PRU/MRU liggen nieuwe locaties niet voor het oprapen. Het nieuw te ontwikkelen circulaire bedrijventerrein Strijkviertel is een van de weinige realistische mogelijkheden om de onderneming naartoe te verplaatsen.

Op basis van het stedenbouwkundig plan van Strijkviertel is aan de hand van een viertal thema's uitgelicht aan welke criteria PRU/MRU moet voldoen om aanspraak te maken op een plek op het bedrijventerrein. Die thema's zijn i) Bedrijfsprofiel, ii) Bedrijvigheid op kavelveld, iii) Duurzame en circulaire planvorming, iv) Kennis(deling), educatie en innovatie.

We hebben de criteria tegen het huidige profiel en activiteiten van PRU/MRU aangehouden. Uit onze beoordeling komt naar voren dat PRU/MRU nagenoeg volledig binnen de ontwikkelkaders en randvoorwaarden past.

Over Ecorys

Ecorys is een toonaangevend internationaal onderzoeks- en adviesbureau dat zich richt op de belangrijkste maatschappelijke uitdagingen. Onze bedrijfsgeschiedenis begon in 1929, toen een aantal Nederlandse zakenlieden van wat nu beter bekend is als de Erasmus Universiteit, het Nederlands Economisch Instituut (NEI) oprichtten. Door middel van uitstekend, op onderzoek gebaseerd advies, helpen wij publieke en private klanten bij het maken en uitvoeren van gefundeerde beslissingen die leiden tot een betere samenleving. Wij helpen opdrachtgevers met grondige analyses, inspirerende ideeën en praktische oplossingen voor complexe markt-, beleids- en managementvraagstukken.

Ecorys voert een actief MVO-beleid en heeft een ISO14001-certificaat (de internationale standaard voor milieumanagement-systemen). Ecorys gebruikt enkel groene energie en (vanaf januari 2019) compenseert alle CO₂-emissies door werkgerelateerde vluchten én autokilometers. Ecorys organiseert daarnaast jaarlijks een vrijwilligersdag waarop medewerkers zich inzetten voor maatschappelijke organisaties en initiatieven in de stad Rotterdam.